

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. urada št. 13.002.

Znižanje delavskih plač.

Ker so državni rudniki nerentabilni in ker se je za delavske plače porabilo več, kakor pa je bilo po proračunu predvideno, se hoče delavske plače znižati. Tej nameri odločno nasprotujemo, ker je krivična in napačna.

Smatramo za popolnoma izključeno, da ne bi rudar, ki dela ves dan, zaslužil kakšne plače, da bi mogel izhajati. Če niso rudniki rentabilni, potem gotovo ni iskati vzroka v delavskih plačah, temveč drugje. Da je temu tako, dokazujejo vsi privatni rudniki na svetu, ki se rentirajo kljub neprimerno višjim delavskim plačam, kakor pa so naše. Ne, delavske plače čisto gotovo niso krive, če so državni rudniki nerentabilni in zato z znižanjem delavskih plač tudi ne bo odpravljen vzrok nerentabilnosti državnih premogokopov. Zato pa znižanje delavskih plač tudi nima pravega zmisla.

Je stara stvar, da riba pri glavi smrdi. In če državni premogokopi nimajo zadostnih dohodkov, potem temu sigurno niso krivi rudarji, ki so potreben premog vendar izkopali, temveč krivi so tisti, ki niso znali premog dobro vnovčiti. Tu pa je v prvi vrsti imenovati težkopadno našo državno upravo. Če bi narodno-gospodarski statističar izračunal vso škodo, ki jo trpi država vsled nerodnega sistema, ki vlada v vseh državnih upravah, bi se vsi za glavo prijeli, ko bi videli, koliko milijonov se mesečno zapravi. Ni ta težkopadnost državne uprave nobena naša specialiteta, temveč splošna posebnost vseh uprav in zato je tudi po vsem svetu stremeljenje, da vodi tudi država svoja podjetja tako, kakor vsak zasebnik. In če bi to vlada delala, potem bi dosegala tudi iste uspehe kot privatni premogokopi, ki delajo z dobičkom, ne pa z izgubo. Je vendar preneverjetno, da bi imel izgubo, kdor koplje premog.

Znižanje delavskih plač pa odklanja tudi iz političnih vzrokov. Nečemo, da bi moralo delavstvo reči, da mu je vlada sporazuma znižala plače. Nečemo, da bi moral delavec na podlagi dejstev reči, da je bila zanj vlada nacionalnega bloka boljša. In mislimo, da morajo biti istih misli tudi radičevci in da zato znižanja delavskih plač ne bodo dopustili.

Nekateri bodo govorili, da pomeni znižanje delavskih plač pričetek varčevanja. Na to odgovorjamo: Štediti se naj prične od zgoraj in ne od spodaj! Štediti se naj prične pri raznih komisijah, pri raznih dobavah, pri preštevilnih ministrstvih, ne pa pri onih, ki s težkim delom po rojih zaslužijo komaj za golo življenje.

Nujno je, da bo tudi delavski stan brez izjeme pridobljen za državno misel. Če se bo štedenje pričelo s tem, da se bodo znižale delavske plače, potem delavec ne more reči drugega, ko da so na krmlu ljudje, ki za delavca nimajo srca. Kako pa se naj potem razvija državna misel med delavstvom, naj nam razlože tisti, ki predlagajo znižanje delavskih plač!

Protestiramo proti znižanju delavskih plač še iz enega vzroka. Kakor hitro bo znižala država delavske plače, bo temu primeru sledila tudi Trboveljska premogokopna družba in njen čisti dobiček 60 odstotkov bo še narasel. Te socialne krivice pa ne moremo dopustiti in zato pravimo: Štedenje pričeti od zgoraj, reformirati sistem državne uprave, delavskih plač pa se ne dotakniti! Le to je v interesu države!

St. Radić v Beogradu.

Beograd, 20. avgusta. Včeraj dopoldne ob 7.30 je prispel v Beograd St. Radić s soprogo in sinom, v spremstvu dr. Mačeka, dr. Krnjevića, Pavla Radića, tajnika hrv. selj. kluba Hadži Omana, bivšega ministra Janjića ter še nekoliko svojih in radikalnih poslancev. Na kolodvoru so ga sprejeli predsednik kluba Karlo Kovačević, več poslancev, številni novinarji in fotografi. St. Radić se je s svojim spremstvom nastanil v hotelu Pariz. Pred hotelom se je zbrala takoj po Radićevem prihodu množica ljudi. Ko je Radić šel iz hotela, ga je občinstvo burno aklamiralo.

Dopoldne je St. Radić posetil ministrstvo agrarne reforme, trgovine in min. šum in rud. Nato je bil pri dr. Ninčiču, ki je Radića seznanil z vsemi važnimi vprašanji, o katerih se bo razpravljalo na zasedanju Zveze narodov v Ženevi. Pri Ninčiču je ostal Radić do 13.15. Nato je obedel v hotelu Pariz.

St. Radić v selu Janjice.

Ob 15.30 so Radića posetile delegatke ženskega pokreta in ga pozvale, naj gre z njimi v selo Janjice, kjer bo videl njihovo šolo. St. Radić se je s spremstvom takoj odpeljal v Janjice. Prisotnih je bilo tudi nekoliko novinarjev. V Janjice so prispeli ob 16.30, kjer so Radića pozdravile učenke. Pri sprejemu so bili navzoči tudi seljaki iz okolice.

Stjepan Radić se je pozdravil z vsemi. Pozdravil je tudi seljake, katerim je v začetku rekel: Jaz sem Radić. To pomeni, da moramo imeti radi in ljubiti ves svet. To znači, raditi (delati) za njega. Češki pomeni to, biti moder. Eto! V mojem imenu se nahaja cel moj program in on znači: ljubiti, delati in biti moder. Bog je ustvaril samo seljaka, ni ustvaril niti grofa, niti popa. Rekel je Adamu, da bo v znoju svojega čela obdeloval zemljo. Zato moramo vseh sedem dni delati. Počivati je bila avstrijska metoda. Ako ljubiš — in ljubav je podlaga vsemu, potem moraš delati. Dalje se je St. Radić razgovarjal z učenkami in jim držal kratek govor. Učenke so mu zapele nekoliko pesmi, med njimi tudi o Jadranu in Splitu.

Nato je St. Radić pristopil k seljakom in imel daljši govor. Rekel je, da od Splita do Soluna, kjer se govori naš jezik, smo vsi edini, imamo eno besedo in eno dušo. Storili smo veliko stvar. Naš narod je močan. Imamo čvrsto državo. Nihče jo ne sme napasti. Ako jo bo kdo napadel, jo bomo branili. Ta vaša šola je lep primer. To so male iskricke, ki so tkiv. civilizacija. Selo je ustvaril Bog, ali mesto ljudje. Mesto se iz sela obnavlja. Kruh je iz seljaških žuljev. Vse je iz seljaških rok. Naša država mora postati seljaška država in to se mora zgoditi.

Narod je kakor roka.

Seljak je palec in brez njega ni roke. Delavec je kazalec. Sredinec je obrtnik, prstanec pa trgovec. Toda zopet roka ni popolna, če ji manjka mezinček, mali prst, ki izgleda, kakor da nič ne velja. Tudi brez mezinca ni roke. Mezinček je gospoda. Vendar ona nekaj velja, ker brez gospode roka ni popolna. Narod mora biti cel, ali seljak je prvi. Hvaležni moramo biti vsem, v prvi vrsti pa seljakom. Nikar si ne želite mesta! V mesto se pride samo malo pogledat. Seljak naj živi in umre na kmetih. Selo je največ. Mesto ne more obstajati brez sela, ker iz sela mora donašati celó vodo. Vi ste devojke, ki iščete »momka od oka«, onega, ki se ne brani pluga. Naš narod je darovit. To vidite najboljšje iz njegovih pesmi.

Radić je burno pozdravljen končal svoj govor. Med seljaki je bil tudi muzikant, ki je zasviralo kolo. Seljaki in Radić so zaplesali kolo. Kmalu nato pa se je Radić oprostil s seljaki in rekel, da jih bo ponovno obiskal na jesen, ko se bo zgodilo nekaj važnega. Ustvarili se bodo važni zakoni, koristni za seljake in narod. Potem vam bom povedal, kaj se je storilo koristnega za narod. Burno pozdravljen je St. Radić s svojim spremstvom zapustil Janjice.

Radić v zemljoradniškem klubu.

Po povratku v Beograd je imel St. Radić daljšo konferenco s predsednikom radikalnega kluba Živkovićem. Nato je odšel v hrvatski seljaški klub, kjer se je vršila seja kluba. Med sejo je prišel St. Radić tudi v zemljoradniški klub, kjer je deset minut konferiral z zemljoradniškima prvakoma Dimitrijem Vujićem in dr. Urošem Stajićem. Oba zemljoradnika nista hotela podati nobene izjave o tem posetu. Stvar je bila zapažena in prilično komentirana.

Seja HSK.

Po seji hrvatskega seljaškega kluba, ki je trajala do 20.15 in na kateri so ministri HSS poročali o svojih resornih zadevah, je St. Radić izjavil novinarjem, da obstoji velika razlika med resori, ki so jih imeli radikalni, ter med onimi samostojnih demokratov. Sam, demokratski resori so se nahajali v zelo težkem in neugodnem stanju, ko so jih sprejeli ministri HSS. To se je moralo spremeniti in iz tega se vidi, da smo se s samostojnimi demokrati borili ne radi osebnih, marveč radi državnih interesov. Sporazum je bil nujna potreba. To sedaj vidimo. Niso bile samo fraze, kar so mi danes ministri poročali o svojih resorih. To so dejstva. Vidimo torej, da bo vladal sporazum, dokler bo živel naš narod. Dalje se je St. Radić zelo ugodno izrazil o svojem posetu v selu Janjice.

Danes ob 8. dopoldne bo St. Radić posetil prostore Jadranske straže, ob 9. bo obiskal Živkovića, ob 10. se bo v kabinetu zunanjega ministra Ninčiča vršil prvi sestanek naše delegacije za Ženevo. Popoldne ob 18. pa se bo nadaljevala konferenca HSK. Danes pričakujejo tudi prihoda radikalnega prvaka Ace Stanojevića v Beograd, ki se bo sestal s St. Radićem. Jutri se bo vršil pri zunanjem ministru obed. St. Radić je izjavil, da ostane v Beogradu do sobote. V nedeljo pa bo posetil Kmetijski praznik na Krškem polju.

MAKSIMOVIĆ SE VRNE V SOBOTO.

Beograd, 20. avgusta. V soboto se vrne iz Karlovih Vari notranji minister Boža Maksimović. Iz njegovega resora doznavamo, da je bilo odposlano velikim županom na Hrvatskem večje število ukazov o premestitvi upravnih uradnikov.

RUDARSKE STAVKE NE BO.

Sarajevo, 20. avgusta. Po prekinjenih pogajanjih so rudarski delegati odpotovali domov, da na zborovanjih poročajo o pogajanjih. Stavka najbrž ne bi imela uspeha, ker rudarji po večini niso organizirani in je med njimi večina seljakov, katerim je delo v rudnikih le postranski zaslužek.

FINANČNI MINISTER ODPOTOVAL V ČRNO GORO.

Beograd, 20. avgusta. Finančni minister Stojadinović je odpotoval z Bleda. Sinoči je potoval skozi Zagreb v Split. Finančni minister bo posetil Črno goro.

Fabrike ne bodo delale politike!

Zagreb, 20. avgusta. Današnji »Jutarnji list« piše zopet o razmerah v Sloveniji. Zlasti omenja pisanje mladinskega in klerikalnega tiska za časa bivanja Nj. V. kralja v Zagrebu. Pravi, da so ti listi nedosledni, ker so pisali preje docela drugače. List piše dalje, da je bil tudi Pašić pred več meseci informiran o gotovem vplivu, ki se vrši z raznimi institucijami, zlasti o vplivu, ki ga vrše nekatera »nacionalizirana« podjetja na vse naše politično življenje in s tem tudi na našo državno politiko.

Slučaj Trbovlje je v tem oziru zlasti tipičen. G. Pašić je lakonično odgovoril: »Pri nas v predvojni Srbiji niso fabrike nikoli ustvarjale politike.« Prepričani smo, da tudi v državi SHS, ki jo upravlja sporazum med NRS in HSS, niti v nobenem delu države ne bodo fabrike ustvarjale politike in vplivale na naše politično življenje.

SEJA JMO.

Beograd, 20. avgusta. Jugoslovanska Muslimanska Organizacija je sklicala sejo poslanskega kluba za 10. september v Sarajevu. Dne 12. septembra se bo vršila seja centralnega odbora s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo poslanskega kluba o politični situaciji in pretres situacije; 2. poročilo poslovnega odbora o notranjih vprašanjih organizacije. Na tej konferenci bodo sklepali tudi o daljnjem postopanju JMO. Kakor doznavamo, obstoji zelo močna struja, ki zagovarja sodelovanje z Davidovićevo demokratsko stranko. Dasi je slaba verjetnost, da se bo septembra izvršila fuzija z demokratsko stranko, vendar ta možnost ni izključena.

V AVSTRIJI SE JE PRIPRAVLJAL DRŽAVNI UDAR.

Dunaj, 20. avgusta. V 4. nadstropju jezuitskega samostana so našli obsežno korespondenco, ki dokazuje, da se je pripravljala v Avstriji državni udar. Policija je uvedla strogo preiskavo in izvršila mnogo aretacij. Policija se silno zanima, če niso bile s tem v zvezi tudi demonstracije ob priliki cionističnega kongresa.

KITAJSKA PROTI ANGLIJI IN JAPONSKI.

London, 20. avgusta. Oblasti v Kantonu so angleškim in japonskim ladjam prepovedale vstop v kitajske luke. Zato je angleški generalni konzul pismeno zahteval od kitajske vlade, naj prepoved pismeno potrdi. Angleži smatrajo, da pomeni to nepotrebno ukinjenje pogodbe s Kitajsko in napoved vojne.

PO GLASOVANJU SOCIALISTIČNEGA KONGRESA.

Pariz, 20. avgusta. Zmagi levičarjev v socialistični stranki se pripisuje velik pomen. Splošno se sodi, da bo moralo priti do sprememb in da bo morala vlada odstopiti. Ne bo se pa to zgodilo takoj, ker bi bilo nevarno za sedanjí kabinet v Franciji in je malo verjetno, da bi se našlo potrebno število podpisov za sklicanje parlamenta.

NUNCIJ PRI NINČIČU.

Beograd, 20. avgusta. Zunanji minister Ninčić je včeraj sprejel papeževega nuncija mons. Pelegrinettija. Na kratki konferenci sta razpravljala o delu na konklavatu.

Zagreško pismo.

Zagreb, 18. avgusta.

Slavnostni dnevi so minuli. Zagreb je plaval v morju trobojnice, navdušenja in splošnega narodnega veselja. Prihod kraljevske dvojice je spremenil milenijske in sokolske svečanosti v apoteozo hrvatskega rodoljublja: polni zvonečih ditirambov o hrvatski slavni preteklosti; ceste, podobne dotoku ogromnih turbin, v njih pa veletok ljudskih impulzov. Bajeslovna razsvetljava. Jelačićev trg in Ilica sta žarela v desetisočerihih refleksi. Medtem, ko so velebanke pokazale, da ob takih prilikah ne gre za štedenje (marveč za efekat), je izvela Vlačka ulica vsaj lampijončke. Toda iluminacija je morala priti do veljave povsod, v zadnjem kotičku Zagreba. In tako je tudi bilo!

Topot je deževalo rodoljubnih govorov, ali vendar ni bilo vse tako, kakor bi bilo želeli s stališča jugoslovenskega patriota. Nikdo pač ne bo Hrvatom zameral, če spoštujejo svojo plemensko rdečo-belo-modro trobojnico. To je simbol hrvatstva in tega jim naj nikakoli sila ne jemlje. Država, ki so se je sedaj oklenili s srčnimi čustvi, bi pa vsekakor zaslužila, da dobi i njena zastava na Hrvatskem in sredi Zagreba svoje častno mesto. Mene je zanimalo in sem jih štel. Državne zastave namreč. Izvela jo je davno pred uradno napovedjo kraljevega prihoda edinole Jugoslovenska akademija. Recite in pišite: ena zastava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Da so kralja pozdravljali v nepreglednih vrstah hrvatskih zastav redkoma tudi državne, je razumljivo, ker so jih državna poslopja izvela službeno. Zdi se, da bo tudi v naši državi vzplamtela borba za barve, kakor se pripravljajo Nemci glede weimarske trobojnice. Nerazumljivo je, da Zagreb z novo politiko ni sprejel še logične njene dedščine. Pokazalo se je, da je seljaška stranka pod vodstvom Stjepana Radića edina garancija narodnega edinstva na hrvatskih tleh. Meščanske stranke, katerim je zlezal strah v kosti spričo nujnosti pozitivnega ustvarjanja, so se pokazale v slabi luči. Podan je dokaz, da so se znašli zajedničarji in frankovci danes že na eni in isti črti. To je znak decadence. Hrvatska buržuazija je nezmožna, postaviti narodu kakršnokoli dosegljiv cilj ter ga voditi po poti napredka do višje moralne in materialne kulture. Odtod tisto gledanje v preteklost: ne toliko iz spoštljivosti pred preteklostjo, marveč radi slemomišljenja in izrabljanja narodnih instinktov. To metodo so uporabljali frankovci po svetovni vojni brez uspeha, ker jih je ljudstvo preko Stjepana Radića spoznalo in obsodilo na vegetiranje okoli Kaptola in Vlačke ulice.

Druga je glede zajedničarjev. Bilo je — po obznani — nemoralno, vztrajati na nadaljevanju one politike hrvatskega ljudstva, ki v sled rastočih potreb naroda in države ni več bila mogoča. Zajedničarji so dobili po-

klonjene seljaške mandate ne morda radi seljajnega cilindra g. Trumbića in radi lepih oči g. Lorkovića, temveč zato, da izpolnijo desno vrzel hrvatsko-prečanske fronte. Vzeli so mandate in vstopili so v seljaški klub. Dobro vedo, da je privlačnost zajedničarske politike med ljudstvom zajamčena le tedaj, če bodo silili bolj na levo, so postali naenkrat bolj papeški, kakor je papež sam. Stjepan Radić je spoznal njihove finte. Naenkrat so stali pred dovršenim dejstvom, loveč se za neke formalizme, češ, narod te politike ni odobril, ker smo bili izvoljeni na starem programu. Najprej so prešli iz monarhizma v republikanizem. In nihče naj ne misli, da je bilo gibalo te »konverzije« izven strankarske špekulacije. Jok!! Če so sedaj zopet skočili na državno-pravno linijo nekdanjega Narodnega kluba, je to le znamenje, da so res pravi statisti, kakor jih je imenoval Stjepan Radić.

Sedaj frondirajo, kajti ta posel popolnoma odgovarja njih negativistični mentaliteti. Zajedničarski listi iščejo vsak dan dlako v koalicijskem jajcu in nobena stvar jim ni všeč, ker upajo, da bodo na ta način dobili več pristašev. Vsa znamenja pa kažejo, da je polom hrvatske meščanske politike sedaj popoln. Za frankovci bodo legli k političnemu počitku še zajedničarji. Velike plasti hrvatskega ljudstva so spoznale, da svoje politične usode ne morejo izročiti dvem, trem skupinam zagrebških odvetočnikov, ki bi se radi igrali stranke in sabor. To ne gre. Ljudstvo je — in o tem se je sedaj lahko tudi Beograd prepričal — čvrsto sklenjeno v eni falangi, ki jo vodi Stjepan Radić. Trumbić lahko govori v Splitu kot zastopnik množičnih meščanskih omizij, nikake legitimacije pa ni dobil od hrvatskega naroda. Ta pojem še pri nas ni čisto razbistren, saj so tudi naši samostojni demokrati odtehtavali enega Pivka za 20 klerikalcev. Na Hrvatskem je seljak že tako daleč, da v, da se more »gospodarska« politika preprečiti edinole potom organizaciji ljudstva v eno samo politično stranko. Hrvatski kmet vé, da je vsaka cepitev ljudstvu škoda. In Stjepanu Radiću gre zaslužga, da je to spoznanje utrdil na betonskih tleh narodne volje in poštrevolnosti.

Zagreb se že povrača v vsakdanjost. Svatbena slavnost, na kateri sta se združila patriotizem in hrvatska narodna duša, je končana. Pred nami leži gradbeni material za postavitev velike zgradbe narodnega spoznanja. Pred nami je doba narodnega dela, medsebojnega podpiranja in harmoničnega sodelovanja. Seljaška stranka je pripravljena na vse eventualnosti, ona bo dano besedo izpolnila zavoljo boljše bodočnosti vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Illyrius Viator.

Ta tabela jasno kaže, da se da priti v državnih rudnikih preko težko v prvi vrsti na ta način, da se produkcija oziroma vrednost produkcije poveča.

Oba državna rudnika sta šla s cenami dalje navzdol, kakor je silila konkurenca, ki obvladuje s svojo prožnejšo in boljše organizacijo še dalje oddajni trg.

Pri velenjskem rudniku, ki producira lažji premog, ki zavzema večjo prostornino, pride kot kalkulacijski faktor močno v poštev relativno dražja vozarina.

V Zabukoveci vleče zlasti cena zdroba, ki tvori tu velik odstotek produkcije, ceno premoga navzdol. V obeh oziirih je odpomoč mogoča.

Ravnateljstvi obeh rudnikov sta predložili na pristojna mesta več tozadevnih načrtov, — vsi načrti se niso realizirali vsled pomanjkanja kreditov in vsled pomanjkanja gibčnosti in prožnosti upravnega sistema državnih rudnikov.

Plač zniževati ni mogoče! Ni je države, kjer bi bile na nižji stopnji, kakor pri nas. Tudi rudnik Velenje dela samo navidezno izjemo. Ta izhaja, kot smo že dejali, odtod, da dela rudar v dela prostih dneh zaslučka? On je te mesece, pri čemur ostane del plače, takozvane pogodnosti, ki se plačujejo mesečno nezmanjšano. To pa je čisto pravilno. Kje naj išče rudar v dela prostih dneh zaslučka? On je te dni brezposeln.

V časih brezposelnosti in krize v rudarski industriji, — pa je čisto v redu, če temu skupnosti, država začasno odpomore.

Vsej javnosti je znano, kako je priskočila v Angliji splošnost rudarskemu delavstvu na pomoč. In med plačami rudarjev v drugih državah in pri nas je velika razlika.

V dokaz navajamo minimalne šitne zaslužke za kopače v posameznih državah. Ti znašajo:

Na Holandskem 6-40 gold. = 140 Din.

V Angliji 10-50 = 140 Din.

V Nemčiji 6 zl. mark = 78-20 Din.

V Čehoslovaški 60 Din.

V Avstriji 60 Din.

Pri tem je omeniti, da je vsled jačanja dinarja draginja pri nas znatno večja kot v Avstriji ali celo v Čehoslovaški. Vključ visokim rudarskim zaslužkom — je premog v Angliji, zlasti v Ameriki znatno cenejši, nego pri nas.

Tudi primeri nam kažejo smer, v katero moramo iti pri reševanju premogovne krize.

Če tudi gredo dalekosežne reforme v tej smeri preko moči same uprave rudnikov, je vendar dobro ob tej priliki na vse to opozoriti.

Zakaj konferenca v Sarajevu mora zborovati pod utisom, da samo trganje plač ne more rešiti premogovne industrije. Da je treba imeti pred očmi, da se odloča pri tem eksistenca tisočev rodbin.

Bolj kot na naslov v Sarajevu so naslovljene te vrstice na javnost in na one faktorje, ki v naših državnih rudnikih v resnici odločujejo.

Zalibog je moč pri birokratični upravi v drugih rokah, kakor strokovno znanje in v pogled v stvar. Mislimo, da ne bomo daleč od resnice, ako, h koncu povdarimo, da je v tem vir vsega zla: Delavski zaupniki se gredo v Sarajevu pogajati: A tisti, katerim bodo stali nasproti v mnogih bistvenih vprašanjih, sami nimajo odločilne moči.

Zato mora biti naša glavna zahteva:

Državni rudniki naj se izločijo iz birokratične državne uprave; oni naj se uredijo po načinu privatnih podjetij, kojih bistvo je v tem, da imajo tisti, ki stoje na vodilnih mestih, tudi vsa pooblastila, da smejo postopati tako, kakor zahteva dana gospodarska situacija.

Le tako je mogoče gospodariti po načrtu, drugače se mora gospodariti brez načrta.

Politične vesti.

Ne tako! Hrvatski Sokol je postavil v zletnih dnevih tudi posebno gomilo v spomin tisočletnice hrvatskega kraljevstva. Vsak hrvatski kralj je izkopal iz historično važnega mesta nekaj zemlje. Med drugim so vzdali v gomilo tudi kamne, ki so padli lani ob priliki zleta jugoslovenskega sokolstva v hrvatski sokolski dom. Tudi ta nebratski incident naj bi ostal še poznim rodovom v spomin, ne v svarilo, temveč v hujšakšem zmislu. S tem pa je prestopil hrvatski Sokol dopustne mere in po pravici imenuje »Politika« spominsko gomilo kot gomilo mržnje. Mržnja pa je vedno slaba in dvakrat slaba, če izbruhne celo na dan splošnega navdušenja. Treba pozabiti storjene grehe, ker bili so storjeni na tej in oni strani. Treba podčrtavati to, kar nas druži in ne to, kar nas loči in kar vzbuja samo grenke spomine. Ljubezen je gradilna, mržnja pa razdiralna in kdor hoče resničen sporazum, ta bi moral vzditi v gomilo mržnjo in jo za večno pokopati! Korak hrvatskega Sokola je bil napačen, želimo le, da ne bi odzval med jugoslovenskim sokolstvom slabega odmeva.

Lujo Vojnović postal sporazumaš. Naši mladinski listi pisarijo, kako da stalno njih stranka raste, v resnici pa zapuščajo samostojno demokratsko stranko celo njeni prvi ljudje. Slučaj Luja Vojnovića dokazuje to najjasnejše. Eden prvih zagovornikov samostojno demokratske politike je bil Lujo Vojnović in tisk SDS je nazval Luja Vojnovića kot svet inteligence. Sedaj pa je napisal Lujo Vojnović v »Neue Freie Presse« članek, v katerem odločno brani sporazum. Vojnović zavrača dalje, da bi mogel kdo koga prevartiti, ker so Hrvati iskreni, Srbi pa pametni. Govorice o nevarnosti prevare, da izhajajo samo iz bojazni častihlepni. Hrvatska mora sedaj v tem historičnem času igrati prvovrstno vlogo. — Tudi o St. Radiću se Vojnović laskavo izraža in pravi, da je neobičajen, bistar impulziven slovenski produkt. — Radovedni smo, če bo samostojno-demokratski tisk kaj poročal o preorientaciji g. Luja Vojnovića! Zdi se nam, da bo ravno tako molčal, kakor molči »Jutro« o popravku zagrebške županije.

Samospoznanje. »Slovenski Narod« je napisal večeraj uvodnik z naslovom »Brez smeri«. Kakor vedno, tako je tudi v tej stvari »Slovenski Narod« zakasnel, ker je javnost že davno konstatirala, da se samostojno demokratski popoldnevnik brez smeri.

Dr. Ciliga amnestiran. Kot zagovorniki dr. Cilige se je prijavilo veliko število socialističnih in liberalnih italijanskih odvetnikov. Ker se je izkazalo, da so aretirani kmetje, ki jih je vodil dr. Ciliga, nastopili proti fašistom le v silobranu in ker bi razprava prinesla tudi sicer mnogo za fašiste zelo neprijetnega materiala, je bil dr. Ciliga amnestiran po zakonu iz leta 1923.

Francoski socialisti proti vladi. Kongres socialistov se je z veliko večino (2332 : 550 glasov) izrekel proti sedanji vladi. Renandellov stališče je torej propadlo. Zmagal pa je s svojim stališčem Leon Blum, ki je v velikem govoru zagovarjal svojo politiko. On ni načelno proti temu, da socialisti ne samo podpirajo vlado, temveč da bi tudi v nje vstopili. V danih razmerah pa je to nemogoče. Če bi bil na čelu vlade Herriot, potem bi socialisti njegovo vlado podpirali. Če bi pa bila levo radikalna stranka enotna, potem bi mogli v Herriotovo vlado tudi vstopiti. Vlado Painlevéja pa socialisti ne morejo podpirati. Stališče Bluma je kongres socialistov tudi usvojil.

Francoski odgovor bo izročen v nedeljo. »Paris Soir« poroča, da bo francoski odgovor na nemško noto izročen v nedeljo v Berlinu. Ameriški list »World« povdarja, da ni mogoče priti do definitivnega rezultata glede garancijskega pakta, dokler nista Nemčija in Rusija gospodarsko obnovljeni. Kardinalna vprašanja, ki jih je še treba rešiti so na vzhodu Evrope in ne na zapadu. Nemčija da more biti le za politiko, ki stremi za revizijo mej na vzhodu.

Pred francosko maroško ofenzivo. Uradno poročilo pravi: Postojanke pri Bagannou, Skifi in Bab Tazi smo mogli preskrbeti s proviantom. Odpor Rifanov je bil zelo slab. Danes se je pričela velikopotezna akcija, da se izčisti vsa pokrajina Tsul od Rifanov. V namen se bo uporabil en armadni kor in eno mešano brigado. Operacije se razvijajo v redu. Artilerijska priprava je bila po programu izvršena. Izgleda, da nameravajo Rifani vsled novega pritiska opustiti par pozicij. — Španska vlada javlja, da je Abdelkrim povečal svoje pogoje. Ne zahteva samo neodvisnost Rifa, temveč tudi denarno odškodnino. Španska vlada noče o tem niti slišati.

Fuzija ukrajinskih strank. Med ukrajinsko narodno delavsko stranko, ukrajinsko stranko narodnega dela in nacionalno skupino ukrajinske parlamentarne reprezentacije je bil dosežen popoln sporazum. Mesto treh strank je bila ustanovljena skupna stranka, ki se imenuje ukrajinsko nacionalno-demokratsko ujedinjenje. Nova stranka je na stališču, da so vse pretežno ukrajinske pokrajine kakor Galicija, Volinija s Polesjem in Holmska gubernija sestaven del ukrajinske države in da se na noben način ne smeje oddeliti od Ukrajine. Ukrajinci izjavljajo, da od tega svojega državnopravnega stališča ne odstopijo in da nikdar ne bodo prišli v njegovo gospodstva.

Sporazum postaja moderen. Med rumunsko vladno stranko in sedmograško narodno liberalno stranko se vrše pogajanja v svrhu združitve obeh strank. S sporazumom med obojema strankama, bi bilo likvidirano sedmograško vprašanje. Ker podpira prizadevanje za sporazum tudi rumunski kralj, je verjetno, da do sporazuma pride.

Sovjetski poslanik o ruski politiki. Sovjetski poslanik v Rimu je dal italijanskim novinarjem interview, v katerem pravi: Odnosaji med Kitajsko in sovjeti so najbolj, ker je Rusija edina država, ki ne išče nobenih privilegijev na Kitajskem. Glede varnostnega pakta je izjavil poslanik, da ima ta samo ta namen, da bi ločil Nemčijo od Moskve. Tega stremjenja pa sovjeti ne morejo mirno prenašati. Ravno tako pa sovjeti Rusija tudi ne more vstopiti v Zvezo narodov, ker je ta samo orodje v rokah zapadnih velesil. Končno je povdaril poslanik, da je letošnja žetev v Rusiji izborna in da ni mogoče tajiti velikega napredka, ki je bil v Rusiji dosežen.

Dopisi.

Loški potok. Apeliramo na poštno upravo, da nam našo pod vso kritiko nahajajočo poštno zvezo izboljša. Ze vsaka najbolj zakonita vas ima boljše zvezo kot naša velika občina, ki šteje nad 3000 prebivalcev in ima v celem ribniškem okraju najbolj razvito lesno industrijo. Do leta 1919 in skozi celo vojno torej v najslabših razmerah pod mačeho Avstrijo smo imeli dnevno vožno zvezo dvakrat na dan in sicer v Sodražico in na Rake, sedaj ko so se razmere vidno izboljšale pa le trikrat na teden in samo na Sodražico. Vprašamo direkcijo, ali so ji naše razmere znane, ali ve, da rabi pismo dostikrat 5 dni, da dospe na naslovnik v Ljubljano? Ni čuda, da se naši industrialci, trgovci in imovitejši krogi sploh ne poslužujejo več poštoške pošte, ampak oddajajo svojo pošto po privatnem potu potnikom, ki potujejo po svojih upravkih v Ljubljano. Za šestkratno tedensko vožno pošto odposlali smo že večkrat prošnjo a se je direkcija vedno izgovarjala, da ne dobi podjetnika po primerni ceni in je le to vzrok, da se ni še uvela.

V začetku tega meseca se je vršila kopet dražba poštne vožnje Loški potok—Sodražica. Do sedaj je imel sedanji podjetnik od vsake vožnje 80 Din, a sedaj se je ista izdražila na 30 Din, torej za 50 Din ceneje. Z vsoto gotovostjo smo pričakovali, da nam sedaj pošta obljubljen šestkratno tedensko vožno pošto vzpostavi. Pri tem bi poštna uprava imela manjše stroške kot do sedaj, poštini promet bi pa vidno narasel in dohodki bi se zvišali. Mi bi prišli vsaj deloma do poštne zveze, kar bi bilo vsem v korist, poštni upravi pa tudi v ugled.

Prosimo poštno direkcijo, da našo skromno in upravičeno zahtevo upošteva.

Revizija kolektivne pogodbe v državnih rudnikih.

Delavska zbornica nam sporoča:

Gospod direktor državnih rudnikov je sporočil z dopisom na delavsko zbornico sarajevsko, da želi revidirati kolektivno pogodbo, ki je urejevala dosedaj na enoten način mezdno razmerje v vseh rudnikih, ki so last naše države. V drugem dopisu je bila zgoraj omenjena delavska zbornica tudi obveščena, da namerava znati rudarska direkcija ob tej priliki v vseh državnih rudnikih meade. Tudi obseg nameravanega znižanja je direkcija označila.

Znižanje bi znašalo pri mladostnih delavcih nad 40%, pri starejših delavcih nad 20%, to pa brez raznih preureditev, ki so tudi še napovedane, kojih obseg in efekt pa še nista znana, četudi bi mogla biti znatna. Razume se, da so povzročili ti ukrepi med rudarskim delavstvom pravo konsternacijo.

V Sloveniji sta prizadeta po teh namerah državna rudnika Velenje in Zabukovca. V daljnih posledicah pa bi moglo imeti to svoje učinke tudi na mezdno politiko privatnih rudnikov.

Zato vlada med slovenskimi rudarji veliko zanimanje za mezdno razpravo, ki se je vršila v tej zadevi dne 17., 18. in 19. t. m. v Sarajevu.

Z ozirom na veliko važnost in morebitne dalekosežne posledice te razprave, podaja delegacija, ki se udeleži iz Slovenije teh razprav v naslednjem nekatera pojasnila k vprašanju rudarskih plač in rudarske produkcije v Sloveniji.

Rudarski delavci, zaposleni pri produktivnem delu, bi imeli pri normalnih razmerah v državnih in rudnikih Trboveljske premogokopne družbe približno enake plače.

Večji odstotek naddnevnihi del pri trboveljskih rudnikih, na drugi strani pa razlika v meznem sistemu, zvezala z delnim praznovanjem delovnih dni v Velenju, pa je povzročila, da so povprečne plače na ših v Trbovljah, Zabukovci in Velenju precej različne. Medtem ko povprečna plača na ših v Trbovljah ne presega 46 Din, znaša v Zabukovci 51 Din, v Velenju pa je znašala pred že izvršenim znižanjem akordov 66 Din.

Ker se pa dela v Velenju le po 18 do 19 šihov na mesec, velenjski rudarji mesečno ne zaslužijo več, nego rudarji v Zabukovci in Trbovljah.

V vseh treh krajih se giblje povprečni rudarski zaslužek od 1000 do 1100 dinarjev na mesec.

Ako bi se znižale te plače za 30%, bi znašala povprečna rudarska plača 700 do 800 dinarjev na mesec.

Da pa se s tem ne da živeti, je jasno, ker potroši petčlanska rodbina — in to večinoma rudarske rodbine — na mesec samo za hrano 905-98 dinarjev. Kje pa je obleka, kje je vse drugo? Zato je konsternacija, ki jo povzroča med rudarji nameravana redukcija, lahko razumeti.

A ravno zato, ker bi bile posledice namer-

ravane redukcije tako težke, nam je bilo vnaprej jasno, da so morali siliti direkcijo državnih rudnikov k temu koraku važni razlogi.

Zdelo se nam je važno, da skušamo te razloge doudeti in spoznati, ker nam bo mogoče uravnati le tako naš odpor v pravo smer.

Zato smo preiskali, opiraje se na podatke državnega budžeta za l. 1923/24 in na podlagi poročil o produkciji in mezdah, v koliko so trditve, da je direkcija državnih rudnikov k tem korakom nujno prisiljena, točne. Pri tem smo ugotovili, da so pri državnih rudnikih Velenje, Zabukovca za delavske mezde dovoljeni krediti res prekoračeni.

Zdi se pa nam, da so bili postavljeni v proračun mezdni krediti, ki so bili že ob svoji sestavi deloma netočni in premajhni.

V zavesti, da pri državnih podjetjih prekoračenje dovoljenih kreditov ni isto kot resnični primanjkljaj, smo skušali dobiti za oba rudnika svojo sodbo v rentabilnosti podjetij. Pri tem smo proti svojemu pričakovanju uvideli, da se borita oba državna rudnika Velenje in Zabukovca v resnici za svoje gospodarsko ravnotežje.

Če pa smo morali vse to priznati, smo se morali vprašati: Zakaj je tako? Kako pride do tega, da se nahajajo rudniki Trboveljske v čisto drugačnem položaju.

To nam pojasnjuje sledeča primerjava cen in produktivnost delovne sile v posameznih rudnikih.

Povprečna cena premoga za tono je v Velenju 125, Zabukoveci 270, Trbovljah pa 290. Če vprašujemo kalorjsko vrednost premoga, pridemo do sledečega razmerja cen 33 : 45 : 66.

Dopuščamo možnost, da je v tej relaciji kaka manjša netočnost, vendar mislimo, da je v toliko točna, da ves problem dobro pojasnjuje.

Naslednja tabela nam nazorno pojasnjuje, kje je iskati odpomoči za gospodarstvo državnih rudnikov. Mi primerjamo količino in vrednost premoga, produciranja na ših in delavca v državnih rudnikih Velenje in Zabukovca in v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe.

(Pri slednji računamo najprej samo delavstvo in produkcijo v najproduktivnejših obratih družbe, v Trbovljah in Hrastniku, — potem pa povprečje.)

Rudarska produkcija in plače.

Obrat	Množina	Vred. v Din	Za mezde	Za mezde % produkcije
Velenje	7-58 (10-34)	94	66	70
Zabukovca	2-76	75	50	66
Trbovlje (vsi reviziji s včetim dnevnim kopom	5-4	140-4	47-80	84

Dnevne vesti.

SIAMSKA DVOJČKA.

Resnično! Slovenska politika je postavljena na glavo. Kako lepo se je vedno preje ujemalo: ena stranka v vladi, druga v opoziciji. SDS v vlado, SLS iz vlade in obratno. Sedaj pa je ta harmonije konec in obe naši dični stranki sta izven vlade.

Bralec slovenskih časopisov je vsled tega v fatalni zadregi. Kako se je preje dalo lepo razsojati delo vlade ali opozicije. V vladnem listu je bilo vedno točno zabeleženo, kaj je storila katera koli vlada na svetu dobrega. Opozicijski tisk pa je skrbel, da tudi en greh vlade ni bil pozabljen in da so bili vsi dobri nameni opozicije točno zabeleženi. In bralec ni bilo potreba drugega, kakor da je potegnil rezultanto iz pretirane graje opozicijskega tiska, in enako pretirane hvale vladnega časopisa, pa je lahko uganil, kako izgleda stvar v resnici.

Sedaj je te lepe idile konec in slovensko časopisje je samo opozicijsko. In kar je še zlasti zanimivo, je opozicijsko le v eni smeri. Tako samostojno-demokratski tisk, ko SLS napada v prvi vrsti le radičevce in oni SLS napada v prvi vrsti le radičevce in ne preži le na njih napake. Kar je bilo leta nedosegljivo, da bi časopisje SDS in SLS tudi v splošno-narodnih vprašanjih pisalo enako, to je bilo sedaj mahoma doseženo. Sporazum med radikali in radičevci je povzročil sporazum najhujših slovenskih nasprotnikov in danes pišejo listi SDS in SLS tako složno, kakor da bi bila skupaj zrasla siamska dvojčka.

— Sinajski kongres zaključen. Konferenca novinarjev Male antante je včeraj končala svoje delo. V statutu, ki je bil definitivno sprejet, se naglašajo pomirljive namere organizacije. Ustanovljen je centralni komitet v Bukarešti z nacionalnimi komitetoma v Pragi in Beogradu. Predstavniki teh komitetov bodo profesionalni novinarji, ki bodo delali sporazumno s predstavniki presbiterov zunanjih ministrstev. Dogovorili so se tudi glede načina dajanja informacij za obrambo obče stvari in za propagando skupnih interesov Male antante.

— Odlikovanje novinarja. Kralj je v Zagrebu podpisal ukaz, s katerim odlikuje z redom sv. Save tretje vrste g. Edgarja Glineuxa, direktorja švicarskega lista »Tribune de Genève«.

— Uradni list št. 78 z dne 18. avgusta prinaša med drugim sledeče: Statistiko avtonomnih posojil (okraj, okrož, in občinskih); razglas o popisovanju in žigosanju obveznic avtonomnih posojil bivših kronovin Dalmacije in Stajerske; razglas o oddaji kuponovskih pol in talonov k obveznicam predvojnih neplačanih avstro-ogrskih posojil in izplačilnih pol za obresti (Zinsenzahlungsbogen) od jati vinkuliranih obveznic; razglas o pismeni ofertni licitaciji za zgradbo lesenega mostu čez Savo pri Boh. Bistrici v tiru deželne ceste od Bleda do Bohinjske Bistrice. — Podrobneosti glej v »Uradnem listu«.

— Naša izseljeniška kvota za Ameriko izčrpana. Iz Beograda poročajo: Poslanik Zedinjenih držav v Beogradu je poslal ministru socialne politike konsignacijo oseb, ki imajo dobiti letos potni list za izselitev v Ameriko. Teh oseb je 210, 106 od njih je tujecev, rojenih na našem teritoriju, torej preostajajo samo 104 pravi Jugoslaveni. S tem je izčrpana naša kvota od julija 1925 do julija 1926.

— Odredbe prometnega ministra. Prometni minister je izdal naredbo, ki prepoveduje kroženje, beračenje, razgrajanje in petje v železniških vozovih.

— Uporaba salonskih voz in kupejev. Prometni ministerstvo je odredilo, da smejo uporabljati salonske vozove samo aktivni ministri, predsednik Narodne skupščine, patriarh, pomočnik ministra saobraćaja, generalni direktor drž. železnice in načelnik generalnega štaba. Ministri imajo pravico do salonskih vozov samo, kadar potujejo iz Beograda. Kadar se vračajo iz notranjosti v Beograd, jim pristojno je poseben kupe. Posebni kupeji se oddajajo privatnikom samo na temelju odobrenja ministrstva saobraćaja.

— Krona za rumunskega kralja. Dne 24. t. m. izpolni rumunski kralj Ferdinand 60-letno starost. Pri tej priliki mu namerava kupiti vlada krono vojvode Stefana Bočkaja, ki je bil okrog leta 1600 vladar Transilvanije. Krona se nahaja sedaj v bivši cesarski zakladnici na Dunaju. Pregovori med rumunsko in avstrijsko vlado so v teku. Kakor se zdi, bo krona prodana. Vest o prodaji Bočkajevе krono je izzvala v Madžarski veliko nevoljo. Zadnje dni prete madžarski listi Rumunom odkrito, da pride v slučaju prenosa Bočkajevе krono v Bukarešto do velikih spopadov na meji.

— Konferenca o melioracijskih delih. Glavni odbor vodne zadruga za osuševanje ljubljanskega barja ima dne 22. t. m. ob 11. uri v Ljubljani konferenco, na kateri se bo razpravljalo o vprašanju melioracij, posebno o nadaljevanju osuševalnih del, ki so bila že pričetja.

— Srbsko gledališče v Ameriki. Ministrstvo prosvete je odredilo, da se ustanovi v enem izmed večjih mest Amerike srbsko gledališče. Za upravnika je določen Zarko Savič.

— Brezžični telefon železniških vozov. V vlakih na progi Berlin—Hamburg so uvedli brezžični telefon. Vsak potnik v vlaku lahko telefonira abonentu v domačem kraju, kakor tudi potniku na drugem vlaku. Novi brezžični telefon se uvede polagoma na vseh železniških progah v Nemčiji.

— Produkcija tankov na češkoslovaškem. Kakor poročajo iz Prage, bo prišla češkoslovaška tvrdka Breiffeld & Dane izdelovati v najkrajšem času male tanke, ki bodo velikega pomena ne samo za vojsko, temveč tudi za industrijo in poljedelstvo. Tanki za industrijsko in poljedelstvo uporabo bodo prevozna sredstva s kapaciteto 25 konjskih sil.

— Svetovni kongres meteorologov. V torek je bil odprt v Davosu mednarodni kon-

gres meteorologov. Cilj kongresa je izmenjava naziranj evropskih strokovnjakov o vplivu klime na živo in neživo naravo. H konferenci je povabljenih približno 50 znanstvenikov iz Danske, Nemčije, Anglije, Italije, Nizozemske, Avstrije, Švice, Čehoslovaške in Ogrske. Kongresa, ki bo trajal teden dni, se udeležijo poleg povabljenih znanstvenikov še 200 takih, ki so se prijavili prostovoljno.

— Razpisano mesto. Odda se katehetsko mesto na II. deški osnovni šoli v Ljubljani. Prošnje je oddati najkasneje do 28. avgusta 1925 pri prosvetnem oddelku velikega župana v Ljubljani.

— Berchold se preseli v Budimpešto. Nekdanji zunanji minister grof Leopold Berchold je kupil v Budimpešti vilo ter namerava živeti odlej vsako leto več mesecev v Budimpešti.

— Odprava javnih hiš. Kakor poročajo iz Beograda, namerava izdelati notranje ministrstvo sporazumno z ministrstvom za narodno zdravje zakonski načrt, s katerim se uredi javna prostitucija ter odpravi javne hiše v manjših mestih. Govori se celo, da se odpravi vse javne hiše v državi.

— Katastrofalen tajfun na Japonskem. Iz Japonske poročajo o izredno močnem tajfunu, ki je povzročil v mestih Osaka, Kioto in Kobe velikansko opustošenje. Število človeških žrtve še ni ugotovljeno. Škoda se ceni na več milijonov dolarjev.

— Živinska kuga se je pojavila, kakor poročajo iz Mostara, v Donjem Ziljumu. Petdeset glav je poginilo v enem dnevu. Razumljivo je, da je kmetstvo prebivalstvo radi tega zelo preplašeno.

— Velik požar. Te dni je pogorela v Pimu pri Mostaru hiša gostilničarja Boška Temovića. Škoda znaša 100.000 Din.

— Pomanjkanje vode v Dalmaciji. V mnogih krajih Dalmacije vlada trenutno veliko pomanjkanje pitne vode. Vas Rogoznica pri Šibeniku je n. pr. že dva meseca brez pitne vode. Na prošnje prebivalstva v prizadetih krajih je odredilo ministrstvo vojne in mornarice, da prisloži prebivalstvu, v kolikor je v njeni moči, vojna mornarica na pomoč, s tem, da bo dovažala v prizadete kraje na ladijah pitno vodo.

— Nevarne rakete. Kakor poročajo iz Madrida, je eksplodirala te dni v Xeresu raketa, ki je 10 ljudi ubila, več drugih pa težko ranila.

— Linčanje na steklini obolelega. V Petrošavi je ugriznil stekel volk nekega pastirja. Moža so prepeljali v Pasteurjev zavod. Med tem, ko je govoril s svojo ženo, je izbruhnila v njem nenadoma steklina. Zgrabil je svojo ženo za lase ter jo prišel tepsti. Zgrabil so ga bolniški strežaji, toda bil je močan kakor medved in otresel se jih je. Sprčo njegove moči so pobegnili strežaji in bolniki. Šele po hudem naporu se jim je posrečilo vloviti besnega pastirja v rjuhe ter ga zapreti v celico, kjer je bil do večera precej miren. Ko se je stemnilo, se je njegovo stanje poslabšalo. Prišel je zopet besneti, raztrgal je rjuhe in odelje, skril železno posteljo, razbil z glavo steklo nad vratni ter hotel pobegniti skozi odprtino. Bolniški strežajem in sosedom se je posrečilo zabiti odprtino z deskami. Radi silnih bolečin se je hotel nato bolnik obesiti na žici električne svetilke, toda žica se je odrgala in mož je padel na tla. Tedaj je prišel zopet jurišati vrata Zlomil je s silovito močjo dve deski ter hotel pobegniti. Pred vratni stojiščem množica ga je pričela tepsti. Neki mož ga je udaril s tako silo z gorjačo po glavi, da je padel pobesneli pastir nazaj v celico. Kmalu nato je postalo v celici vse tiho. Bolnik je poškodbam podlegel.

— Tragedija matere. Te dni sta opazovala na Dunaju dva trgovca ženo, ki se je sklonila preko ograje nekega mostu čez Donavo ter vrgla majhnega otroka v vodo. Nato se je razvila med možema in žensko precej huda borba. Končno se je trgovcem vendarle posrečilo odtrgati pobesnelo ženo, ki je hotela skočiti tudi sama v vodo, od ograje. Med tem sta prišla slučajno mimo dva mornarja, ki sta skočila za otrokom v valove. Z velikim naporom sta ga rešila v zadnjem trenutku. Mater so tirali na policijo, kjer je izpovedala sledeče. Piše se Ana Chladik. Po poklicu je pletilka. Pred tremi meseci je bila oddana radi pljučne bolezni v neko zdravilišče, do čim je ostal otrok v nekom otroškem zavetišču. Dan pred dejanjem so jo odpustili. Ko je prišla v svoje stanovanje, je izvedela, da so ji bile med časom odsotnosti odnešene vse dragocenosti ter da je bilo stanovanje oddano drugi stranki. Vsled tega je sklenila, da umori otroka nakar izvrši samomor.

— Boj med morilecem in policijo. Iz Berlina poročajo: V koloniji Grunewald se je odigral te dni hud boj med nekim morilecem in policijo. Filmski uslužbenec Murnay je umoril par dni popreje v svoji sobi nekega dekleta ter skrival truplo do aretacije v stanovanju. Ko je hotel vstopiti neki drugi uslužbenec v sobo ter je Murnay to preprečil, je bil na silo stvar na dan. Murnay mu je namreč zaloputnil vrata pred nosom ter zagrozil, da bo vsakogar ustrelil, kdor bo skušal priti v sobo. Vsled tega so avizirali policijo. Prišel je kriminalen organ, ki je imel pod obleko oklep. Ko je stopil v sobo, je Murnay nanj ustrelil, krogla pa je odletela seveda z oklepa v stran. Nato je ustrelil policist, ki pa morilec ni pogodil, vsled česar si je pogнал morilec sam v glavo kroglo, ki mu je raztrgala možgane.

— Deset let ječe za poizkus ugrabljenja dveh filmskih starov. Kakor poročajo iz Los Angelesa, se je končal te dni tam senzacionalen proces radi poizkusa ugrabljenja dveh filmskih starov. Charles Stevens in Klaude Holcom sta bila obtožena, da sta skušala ugrabiti filmski igralki Mary Pickford in Polo Negri. Porotniki so spoznali oba obtožena krivim, nakar sta bila obsojena na deset let ječe.

— Senzacionalna afera v Podgorici. V Podgorici so prišli na sled velikopotezni goljufiji

z obveznicami vojne škode. Vse kaže, da je obstojal cel konzorcij, ki se je bavil s tem poslom. Falzificiranje se je vršilo na preprosti način, večinoma s pripisovanjem ničel. Obveznice je »kupoval« neki trgovec, ki jih je dobival na doslej nepojasnjen način. Kompromitirano je veliko število oseb, med katerimi se nahajajo tudi uradniki. Več oseb je bilo aretovanih. Kake dimenzije bo zavze-la afera, še ni mogoče povedati.

— Mehikanski goljuf z dragulji. Dunajsko državno pravdnštvo se peča že par dni z interesantno kriminalno zadevo. Dejanski stan je sledeči: Pred približno letom dni je prišel k dunajskemu juvelirju Sch. Mehanec Adalbert Roth ter mu obetal velikanski dobiček, ako bi hotel prodati večjo množico draguljev v Ameriko. Seveda, je dejal Roth, normalnim potom kupčije ni mogoče realizirati. Treba bi bilo poseči po nedovoljenih sredstvih, predvsem bi bil potreben fond, iz katerega bi se podkupile oblasti. Verižnik Sch. je bil takoj pripravljen. Sklenila sta pogodbo, glasom katere bi bil imel Mehanec vnovčiti dragulje v Ameriki, vredne 8028 dolarjev. Stroške in eventualno škodo bi bil nosil Roth, ki se je tudi res odpravil v Ameriko. Kmalu nato je dobil juvelir brzokavko, v kateri mu sporoča Mehanec, da ne more prodati draguljev za pogojeno ceno, temveč kvečjemu za 14.000 dolarjev. Čez par dni pa je obvestil Roth juvelirja, da je zaplenila del draguljev carinska oblast. Juvelir mu je odgovoril, naj ne proda ničesar, temveč naj se pripelje nazaj. Roth se je vrnil res na Dunaj ter izjavil juvelirju, da je prodal dragulje kljub brzokavki za manj, kakor 14.000 dolarjev, poleg tega, da je izdal del izkupilca za to, da je podkupil oblasti, del so požrli pa drugi stroški. Juvelir ga je nato ovdal in Roth je bil aretovan. Pri hišni preiskavi so našli v njegovem stanovanju večje število draguljev, ki jih je agnosiciral Sch. kot svojo last. Kljub temu, da je bila s tem njegova krivda dokazana, se je znal Roth tako spretno zagovarjati, da se je juvelir z njim poravnal. Roth se je zavezal, da mu izroči vse dragulje, kar jih je še imel in razven tega 3300 dolarjev. V svrhu izplačila omenjene gotovine mu je izročil ček montrealске banke, glaseč se na pet tisoč dolarjev. Zato so izpustili moža na svobodo. Nato se je podal Roth z juvelirjevim odvornikom k neki dunajski velebanki, ki je ček res izplačala. Svoto 5000 dolarjev sta si Roth in Sch. razdelila. Te dni pa sta bila Sch. in njegov odvornik pozvana k banki, kjer so jim sporočili, da montrealška banka čeka ni hotela izplačati, ker je dobila od Adalberta Rotha brzokavko z lapidarnimi besedami: »Ček izgubljen. Ne izplačajte nikomur.« Banka je izjavila juvelirju in advokatu, da sta odgovorna za škodo, ker je bil ček izplačan v njihovo navzočnost. Med tem je Roth neznan kam pobegnil.

— Ali stanuje tu moja ljubica? Te dni je prišel v Mostar čevljar Peter Kačenič. Seboj je pripeljal svojega dekleta, neko sobarico iz Vukovara. Nastanila sta se v nekem hotelu, kjer sta ostala dva dni in dve noči. Med tem časom je ukradel Peter svoji ljubici 200 dinarjev. Dekletu pa je bilo za 200 Din več, kakor za fanta, in obrnila se je na policijo. Toda zaman. Peter je tajil, dokazov pa ni bilo. Nato je šel Peter v druge kraje. Ko pa mu je zmanjkalo denarja, se je vrnil v Mostar. Tam se je splazil ponoči skozi odprto okno Jeremije Novakovića ter začel stikati po omarah. Jeremija se je prebudil, zagrabil lopova ter ga vprašal, kaj da tu dela? Peter je odgovoril s jeznim vprašanjem: »Mari ne stanuje tu moja ljubica?« Jeremija pa ni šel na led. Obvestil je policijo, ki je Petra aretovala.

— Poneverbe na beograjski pošti. Pred par dnevi je aretovala beograjska policija poštnega kontrolorja Joksimi Sterića in Petra Radosavljevića, ki sta poneverila nad sto tisoč dinarjev uradnega denarja. Aretovanca sta priznala, zagrozila pa sta svojim predpostavljnim s kompromitujočimi razkritji. Trdita, da sta jim morala poklanjati različna darila, da ju niso naznanili. Predpostavljeno to odločno taje.

— Od bankirja do berača. K službojučemu policijskemu uradniku v Beogradu je bila privedena te dni žalostna prikazen: Približno 55 let star mož precej desolatnega eksterjerja, ki sta ga našla dva detektiva v Karagorjevem parku spečega na klopi. Pri zaslišanju se je izkazalo, da je mož identičen z Albertom Basenom, bankirjem iz Würzburga. Ker je bil jako utrujen, mu je odkazal policijski uradnik malo sobico, da se spočije. Med tem je pregledal uradnik obširne legitimacijske listine tuja. V njegovo veliko začudenje je moral konstatirati, da je bil Albert Basen zadnjih dvajset let neprestano na potovanju ter prepotoval skoro vse svet. Zgodovina čudaka je sledeča: Albert Basen je bil pred kakimi dvajset leti v Würzburgu ugleden bankir. Imel je dražestno, toda ko-ketno sopogo, ki mu je povzročala velike preglavice. Nekega mrzlega zimskega večera je zasačil svojo Adelo v nežnem tête-a-tête z mladim pariškim slikarjem. Rezultat tega je bil, da je oddal bankir na svojo mlado ženo in na slikarja tri revolverске strele.

Oba prešestnika sta se zgrudila krvava na tla. Prepričan, da ju je usmrtil, je šel naravnost na policijo ter se prijavil. Vendar pa se atentat ni posrečil. Oba zaljubljenca sta bila le lahko ranjena ter sta omedlela bolj od strahu, kakor pa od bolečin in izgube krvi. Oba sta se kmalu pozdravila. Pred poroto je bil Basen oproščen. Ker pa hudobni jeziki niso mirovali, ni imel v svojem rodnem mestu več obstanke. Prodajal je svoje podjetje ter šel po svetu. Vendar pa svoje Adele ni mogel pozabiti. Srčna rana je pekla še po letih, kakor prvi dan. V Petrogradu je imel romantično ljubavno avanturo z neko krasotico iz ruske aristokracije. Kljub temu pa tudi v Petrogradu ni imel obstanke. Pozneje ga srečamo na Kitajskem, v Avstraliji in končno v Južni Ameriki. Živel je nekaj časa udobno in razkošno, pozneje pa včasih tudi v najhujši bedi. V Argentini si je pridobil končno zopet precejšnjo premoženje. Toda revo-

lucija leta 1917 ga je spravila zopet na beraško palico. Razočaran in otočen se je vrnil v Würzburg. Toda tam ga ni nihče več poznal. Zato je otresel zopet prah s svojih čevljev ter se podal v svet, dokler ni končno prijedal v Beograd. In sedaj? Beograjska policija bo poslala siromaka odgonskim potom v njegovo domovino.

— Smrt vsled čebela. V Petersburgu v državi Ontario je pila neko mater, ki je do-jila, čebela. Par ur pozneje je dobil njem trimesečni dojenček hude krče ter umrl. Zdravniška preiskava je ugotovila, da je povzročil smrt strup, ki se je nahajal v materinem mleku.

— Zaradi zdravniškega pregleda v smrt. Da se prepreči širjenje veneričnih bolezni, je bila uvedena v nekaterih krajih zdravniška kontrola gostilniških uslužbenk. Tako bi morala iti tudi Margareta Adam v Tobolu na vizito. Ker pa je vedela, da je bolna, tega ni hotela storiti. Ko je prišel ponjo stražnik, da jo vede siloma k zdravniku, se je skrila na dvorišču, kjer je izpila steklenico lizola. Ko so jo naslednjega dne našli, je bila že mrtva.

— Poizkušeni samomor. Josip Štefek, policijski detektiv v Zagrebu, si je izstrelil v samomornem namenu v nedeljo kroglo iz revolverja skozi dolno čeljust v usta. Težko poškodovanega detektiva so prepeljali v bolnišnico. Motiv dejanja so nesrečne rodbinske razmere. Ženka trdi, da je bil mož veseljak, ki ni štedil z denarjem. Ko je prišel v nedeljo domov, mu je očitala, da popiva in razpaja denar, dočim ona ne more kupiti niti mleka za otroke; to da ga je razjezilo, nakar je hotel izvršiti samomor. Štefek pa trdi, da mu je žena očitala, da ima druge.

— Železniške zveze za kopalnice Slatina-Radenci. Končno se je posrečilo vpostaviti direktno zvezo med Mariborom, oz. Pragerskim in Slatino-Radenci, tako da kopalniški gostom ne bo treba prestopati v Ormožu in Ljutomeru, kjer ni bilo nosačev na razpologo in so se morali bolni kopalniški gostje sami mučiti s prtljago. Direktni vozovi odhajajo sedaj iz Maribora ob 15.27, iz Pragerskega ob 16.09 in dosepejo v Slatino-Radenci ob 19.34. Iz Slatine-Radenci odhaja direktni voz ob 6.17, prispe na Pragersko ob 9.15 in v Maribor ob 10.20. Važno je tudi, da sežija zdravilišča Slatina-Radenci letos ne konča s 15., ampak šele s 30. septembrom, tako da je vsem onim na srcu in ledicah bolnim, ki do 15. septembra še niso mogli dovršiti svoje kure, omogočeno, da se še nadalje zdravijo. Tudi se od 20. avgusta t. l. naprej znižajo vse sobne cene za 40 odstotkov.

— Razstava psov v Zagrebu. Ob priliki lovske razstave v Zagrebu priredi Zagrebački zbor tudi razstavo psov lovskih in nelovskih. Razstava se odpre dne 8. septembra ob 8. uri in se zaključi 9. septembra ob 18. uri. Razstavijo se lahko tudi taki psi, ki steer nimajo rodovnika, ki pa vendar vsaj v glavnem odgovarjajo plemenskim znakom svoje pasme. Zival mora biti stara najmanj 9 mesecev in mora biti popolnoma zdrava. Prijavnina znaša za nelovske pse Din 50.—, za lovske pa po Din 30.—. Poklicni lovcu plačajo same po Din 10.— za psa. Železniška uprava je dovolila 50% popusta. Prijave je poslati na Slovensko lovsko društvo v Ljubljani. V prijavi je navesti ime psa, pasmo, spol, starost in po možnosti tudi imena staršev. Če ima pes rodovnik, je navesti tudi številko redovne knjige. Vse zadevne objave v časopisih se s tem popravljajo oziroma dopolnjujejo.

— Odbor Slovenskega lovškega društva v Ljubljani. — Lovska razstava v Zagrebu. Vsi lovski predmeti, ki so jih gg. lovci določili na lovske razstave v Zagrebu, naj se pošljejo po možnosti pravilno za transport zamotani s izpolnjenimi prijavniciami na sledeči naslov: Slav. lovsko društvo, odsek za zagrebsko razstavo v Ljubljani, Miklošičeva cesta. Stavba okrožne delavske zavarovalnice. Pripominjamo, da odpremo svoj vagon pod osebnim nadzorstvom dne 27. avgusta t. l. Gg. lovce pa prosimo, da vsaj dva dni poprej dopolnijo svoje lovske trofeje. — Odbor S. L. D.

— Nekoliko statističnih podatkov o Moskvi. »Ruski vestnik« objavlja te dni nekaj zanimivih statističnih podatkov o Moskvi. Pomerji Moskve obsega 80 kvadratnih verst, to je 8370 desetlin. Skupna dolžina ulic znaša 576 verst. Prebivalcev šteje Moskva skoro 2 milijona. Vsled svoje geografične lege v centru evropske Rusije je Moskva važno križišče železnice. V Moskvo vodi 10 železniških prog. V mestu je 44 železniških postaj. Tovorni promet je znašal leta 1910. 730 milijonov pudov (1 pud je 16 kg), to je 12% vseh tovornih pošilk v Rusiji. Sedanjí promet ni znan. Tramvajska proga v Moskvi je dolga skupno 230 verst.

— Hčerka cara Aleksandra II. umrla. Kakor poročajo iz Wiesbadena, je umrla tam grofica Merenberg, hčerka nekdanjega cara Aleksandra II. in princesinje Jurjevke. Grofica Merenberg je prišla šele pred kratkim iz Nizze, kjer je bivala navadno večji del leta. Umrla je na srčni bolezni.

Ljubljana.

— Mestna plinarna je te dni stavila v obrat poleg obstoječih naprav tri nove retortne peči ter s tem dokončala naprave, ki so se pričele leta 1923. Kakovost plina se je mnogo izboljšala ter dosega ono dunajskih plinarn. Produkcijski stroški so mnogo višji kot dosedaj, kljub temu pa vodstvo plinarne cene plinu ne namerava povišati, ker pričakuje, da bo število odjemalcev pri dobri kvaliteti plina naraslo. Stranke se opozarjajo, da plinarna izvršuje instalacije pri privatnih strankah v starih hišah na 10 mesečne obroke, dobavlja kopalne peči, štedilnike, kuhalnike in druge aparate takisto na obroke, tako da je vsakomur omogočeno si upeljati v svoje stanovanje plin. Natančnejša pojasnila se dobijo med uradnimi urami v pisarni mestne plinarne.

— Trafikanti in trafikantinja! Občni abor se vrši dne 29. avgusta 1925 ob pol deveti uri zvečer v gostilni pri »Mraku« na Rimski cesti. Točnost je dolžnost.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA,
10. avgusta 1925.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz leta 1921 den. 75; Loterijska državna renta za vojno škodo den. 286; Celjska posojilnica d. d. Celje den. 201, bl. 204; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 225, bl. 265; Merkantilna banka, Kočevje den. 100, bl. 104; Prva hrvaška štedionica, Zagreb den. 850; Slavenska banka d. d., Zagreb bl. 66; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana den. 175, bl. 185; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana den. 110; Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana bl. 340; Zdravne papirnice Vevče, Gorjane in Medvode d. d., Ljubljana 116; Stavbna družba d. d., Ljubljana den. 165, bl. 180.

Blago: Hrastovi dueli, 44 mm, od 1.35 do 2.17 m dolž., feo meja trans. bl. 1050; črni bor-bordonal, od 3 do 8 m dolž., od 30/30 do 50/50 tob Gruž bl. 650; hrastova drva, 1 m dolž., suha, feo nakl. post., 4 vag. den. 17.50, bl. 17.50; bukova drva, suha, 1 m dolž., feo Ljubljana, 1 vag. den. 21, bl. 21; pšenica domača, feo Ljubljana den. 275; kuruza srem-ska, feo Ljubljana trans., 1 vag. den. 237.50, bl. 237.50; oves slavonski, par. Ljubljana bl. 195; lameno seme, la, feo Ljubljana den. 550.

BORZE.

Zagreb, dne 19. avgusta. Devize: Curih izplačilo 1081.5—1089.5, Newyork ček 55.57 do 56.17, London izplačilo 270.9—272.9, London ček 55.57—56.17, Pariz izplačilo 261.15 do 265.15, Praga ček 164.88—166.88, Milan izplačilo 201.5—203.9, Berlin izplačilo 1323.5 do 1333.5, Dunaj izplačilo 781.5—791.5.

Curih, 19. avgusta. Beograd 9.225, Berlin 1.2260, Newyork 515.25, London 25.04, Pariz 15.25, Milan 18.70, Budimpešta 0.007250, Bukarešta 2.65, Dunaj 72.50, Varšava 92.50.

× Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 20. avgusta t. l. ponudbe glede dobave raznega pisarniškega materiala. (Ponudbe itd. pri ekonomskem odlozku te direkcije na vpogled.) — Di-

sekcija državnih rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 31. avgusta t. l. ponudbe glede dobave trofaznega asynchron-motorsja za izmenično strujo. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 27. avgusta t. l. pri Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave 5000 kg petroleja in 600 kg karbida; pri Upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave jeklenih trakov z 20 aparatih za stezanje in pri-padki. — Dne 9. septembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave kompozicije. — Dne 11. septembra pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave blaga za zastore, signalnih zastavic, usnja in usnjenih izdelkov ter špaga. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobave. Direkcija drž. železnic v Ljubljani sprejema do 24. avgusta t. l. ponudbe glede prevzema vezave ene knjige, glede dobave 50 kub. m hrastovega lesa (plohi) ter glede dobave ruberoida; do 28. avgusta t. l. glede dobave smirkovih brusilnih plošč ter glede dobave konopnenih vrvi; do 31. avgusta t. l. glede dobave sanitetnega materiala in obvez. (Pogoji itd. na vpogled pri ekonomskem odlozku te direkcije). Vršili se bosta naslednji ofertalne licitacije pri direkciji drž. železnic v Subotici: dne 2. septembra t. l. glede dobave gumijevih cevi ter dne 4. septembra t. l. glede dobave žebeljev, vijakov in žice. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

× 30 do 40 vagonov lepih zimskih namiznih jabolok namerava nakupiti neka tvrdka v Švici. Njen natančnejši naslov je interesentom na razpolago v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

× Mednarodni semenj v Lwowu. Na mednarodnem vzhodnem velesojnu v Lwowu, ki se bo vršil od 5. do 15. septembra t. l., na katerem je rezerviran poseben paviljon za razstavljalce naše kraljevine, bo v času od 7. do 10. septembra tudi poseben semenj za

svinje, ovce, živino, domače zajce in živino za plemo. Udeleženci in posetniki razstave bodo imeli 75% popust pri izdaji vizumov in 66% popust na železniceh za povratek potovanja na vsih izhodnih postajah. Za točnejše informacije se je obrniti neposredno na direkcijo sejma v Lwowu.

Pustolover Strasnov nadaljuje.

»Jaz sem ministerjalni svetnik Géza pl. Vertessy z Dunaja. Prišel sem, da izvedem politično preiskavo. Zoper Vas smo dobili pritožbe!«

Bezedy je stresel ozlovoljen z rameni. »Za moj del, to me ne zanima. Grem svojo pot. Kaj hočejo gospodje na Dunaju in, kaj jim je v Budimpešti prav ali ne, me ne briga. Komitat me je izvolil in zato zastopam samo interese komitata. Kar je dobro za moj komitat, to storim ter si ne pustim pri tem od nikogar oporekati. Tudi od cesarja ne!«

No, s tem ni bilo mogoče ničesar opraviti. Ta se ni dal preplašiti. Za tega sem bil zaman ministerjalni svetnik Géza pl. Vertessy. Položil sem mu roko na ramo ter dejal: »Dragi prijatelj, dovolite mi, da Vas tako imenujem. Ne dajte nase vplivati. Saj je itak škoda, da je veliki župan taka mevža. Veseli me, da ste vsaj Vi mož na mestu. Seveda ne more veliki župan nič za to. Na njegovem mestu je jako težko biti energičen. Ministrski predsednik v Budimpešti tudi ne more, kar bi hotel. Mnogo se mu je boriti z Dunajem. Torej, dragi Bezedy, to sicer ni bil namen moje misije, toda dovolite, da Vam stisnem roko. Seveda velikemu županu ni treba praviti o čem sva govorila.«

»Ne pride mi niti na misel, da bi nesel stari klepetulji vse na nos, je odgovoril Bezedy ter odšel.

Takoj nato je vstopil Kramolin. Zdelo se mi je, da je poslušal pri vratih.

»No, kaj je? To je trajalo dolgo časa. Zdi se mi, da sta si skočila celo v lase?«

»O, Bog obvaruj, Bezedy mi je razložil

svoje stališče. Zdi se mi, da ima deloma prav.«

»Kaj, to se Ti zdi? Če mislijo na Dunaju tako, potem imam težko stališče.«

»Saj si prav lahko pomagaš. Demisijoniraj.« Kramolin je vzklikel. »Ravno tako govoriš, kakor da me hočeš že odstaviti.«

»Toda, dragi Viktor, ne razburjaj se, zakaj bi Te odstavil? Zato nimam nobenega poudara pa tudi nobene pravice. Ampak če misliš, da bi izhajal z Bezedyjem lažje?«

Bezedy je poslušal z zmagovalnim nasmehom na obrazu. Velikemu županu je postalo vroče. Napravil je odklonilno gesto ter dejal:

»Pustimo ta kočljivi tema. Ali imaš še kaj opraviti?«

»Ne, hvala. Sva se že razumela.« Bezedy se je smehljaje poklonil in odšel. Ko sva bila sama, je plosnil Kramolin z rokami: »Za božjo voljo, kaj je to, misliš sem, da ga boš ostel!«

»Ostel? Kaj se to pravi? Saj vendar nisem črnožolt, da bi ga ostel, ker je dober Madžar. To je nezaslišano. Veliki župan neutriškega komitata hoče na podžupana po vsej sili vplivati, da bi delal proti madžarskemu interesu.«

Kramolin je postal bled kot zid ter se ugriznil v ustnice. »Povej, ali je minister tudi tega mnenja?«

»Dragi prijatelj, če hočeš izvedeti, kakega mnenja je minister, ga vprašaj. Sicer pa s Szellom nismo nič kaj zadovoljni. Mislim, da bo njegov čas kmalu prišel. No, sicer pa pustiva sedaj neumno politiko. Samo nekaj bi Te vprašal: Ali poznaš grofa Batthy-anija?«

»Da, videl sem ga že. Prav dobro ga pa ne poznam, ker je šele par mesecev tu. Toda dobil sem utis, da je lahkoživec. Pa tudi dober lovec je. Z eno besedo, vse drugo — samo duhovnik ne.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska tiskarna »Merkur«, Ljubljana.

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Afriške puščave imajo stalne oaze, kjer studenci nikdar ne usahnejo, in preko teh drže že izza pradoh karavanske ceste, zaznamovane s pobledelemi kostmi, ki jih noben samum več ne odnese.

Vse drugače je v stepni puščavi Gobi! Tu ni niti ene oaze. Vodnjaki so navadne vodne luknje, krog njih ne raste nič, kakor tudi po bregovih rek ne. To pa zato, ker vodnjaki in studenci dostikrat usahnejo, potem pa imajo nenadoma zopet vode. Zakaj se tako vrši, je naravna uganka, ki še ni pojasnjena. Časih je šest vodnjakov v ravni črti drug za drugim in včasih trije nimajo vode, ostali pa so še polni. Potem se to zopet menja. Preračunati pa se tega ne more, ker ni — nič odvisno od letnih časov; vsako leto se izpremeni večkrat.

Tako si mora vsaka karavana, ker ne more biti brez vode, iskati novo pot. To store takozvani šimalki, vodniki in vodni iskalci, prebivalci step, ki se odlikujejo med tovariši v tem, da v največji oddaljenosti slutijo ali duhajo vodo, ali pa če se zdi to komu preveč nadnaravno, ti močje so tako spretni, da spoznajo po gotovih znamenjih, ki so za druge oči nevidna, v kateri smeri so še vodnjaki z vodo. Nikakor ne zadostuje, da poiščejo novo pot, kjer so le polni vodnjaki — takoj za njimi so vodnjaki morda že usahnili. Zato tudi ne more iti nikdar karavana po sledovih kake druge. Danes prekorači prva veliko reko, jutri ne najde druga v strugi niti kapljice.

Karavana ne sme biti prevelika in mora imeti svo-

jega šimalkija, čigar posel je tako važen, da ga potrdi kineska država s cesarjevim pečatom v znak, da je vodnik, plačujejo ga z zlatom — a vseeno ga prezirajo drugi nomadi, čijih brat je, ker kot šimalki je prestopil v najnižjo kasto, to je v kasto glumačev; čarovnik je, ki ga vsak rabi in občuduje, a se ga tudi vsakdo boji in zaničuje. —

Tako pripoveduje Georg, ko se vozijo mimo pogorja, kjer je še dosti vode, proti Kiahti.

Puščava Gobi je edina pokrajina na vsem potovanju, kjer ne more biti on vodnik; tu ga je on sam rabil, to se pravi, potoval je s karavano, ki je prišla v sedemdesetih dneh iz Kiahte v Lančen. Zračna črta meri le dvesto geografskih milj, in karavana je potovala hitro; a vedno sem ter tja, od vodnjaka do vodnjaka. Kako je šimalki vedno zopet našel vodo, je bila Georgu uganka.

»Najprej moramo v Kiahto?« vpraša Leonor.

»Na vsak način, le tam dobimo šimalkija.«

»Koliko dobi tak človek za svoje delo?«

»Sto funtov šterlingov po angleški valuti je najmanjše plačilo; in on hoče imeti zlato, ki ga potem zagrebe v puščavi.«

»Kako naj ga pa potem angažiramo, ko nimamo nič denarja?«

»Pri nas je to drugače. Govoril sem o karavanah. Naš avto ni prvi, ki potuje preko puščave Gobi, potovali v avtomobilu krog zemlje, je sedaj zelo v modi. In avtomobile imajo le ljudje, pri katerih ne igra denar nobene vloge, ki torej še vse bolje plačajo, da le dobe dobrega vodnika. Za vsakega šimalkija pa je le dobro priporočilo, če je vodil avto; prvič bo to morda storil tudi, ne da ga plačamo — lahko mu pa damo tudi

kaj drugega, še vedno smo onkraj kulturnih meja — onale godbena ura ali žepni kompas, to je za takega glumača silna vrednost.«

»Kiahta je ruska?«

»Da, leži pa tik ob kineski meji in po sporazumu obeh držav se vrši vsa obmejna trgovina le v tem mestu.«

»Ali ni v Kini prav tako strogo glede potnih listov kakor v Rusiji?«

»Pravzaprav da; sicer pa ali nismo prišli preko Sibirije, ne da bi imeli potni list? Bomo že kako napravili, ne bo tako težko, zlasti ko se lahko skrijemo v našo lupino kot želva.«

Ni jim bilo treba iti niti v Kiahto, videli so jo le od daleč. To pa je prišlo tako.

Pot je bila vedno boljša, prehitevali so vole, vprežene v vozove in natovorjene kamele, ki so hiteli v Kiahto, da se združijo v karavano. Te azijske kamele so dvogrbe, afriške imajo le eno grbo in se imenujejo dromedarji. Drugače se ne razlikujejo skoro nič. Imamo velike in majhne, vitke in debele dromedarje in kamele, in v ceni se razlikujejo, kakor izstradan fijakerski konj in angleški zmagalet v darbyju. Kamela, ki ima kaj različne postave je kakor pes človeški umotvor. Kamela je pač edina žival, ki je ne najdemo v divji svobodi. Tunguzi sicer trdijo, da so v Tibetu divje kamele, a Tunguzom ni dosti verjeti. Kamela ne zna niti mladih spraviti na svet brez človeške pomoči. Dromedar in kamela se mešata, mladič pa ima včasih eno grbo, včasih dve, nikdo ne zamore tega vnaprej določiti. Če pride v mrzlejšje kraje, dobi gostejši kožuh, da lahko živi.

(Dalje prihodnjik.)

GAMAUFOVO umetno gnojilo za cvetlice

je taborno učinkovito sredstvo, katero omogoči rastlini do izredne bujnega razvoja in vzbuji v cvetu mnogo intenzivnejšo nianso barve. Cena zavojčku Din 3.—. Razpošilja društvo:

»VRTNARSKA ŠOLA« V KRANJU.

Stalna zaloga: Hermannsky, Korsika, Adria, Baje, Urbanič, Kana.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 3.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Išče se

za 1. septembra stanovanje v Ljubljani, obstoječe iz kuhinje in sobe. — Ponudbe na upravo lista pod »Stanovanje«.

Instrukcije

iz vseh predmetov gimnazije in realne gimnazije daje visokošollec. Čas po dogovoru. Nastop takoj. Ponudbe pod oznako: »Siguren uspeh« na upravo lista.

Službo išče

službeni delavec, bodisi v kakem hotelu, bodisi v slaščičarni. Ponudbe na upravo lista pod šifro »Slaščičar«.

Blagajničarka

so sprejme. Reflektantke naj se oglasev Narednem domu, prit. desno, 3. vrata.

Pisarniška moč

z dvoletno prakso išče mesta, najraje na deželi. Ponudbe prosil na upravo lista pod »Dobra moč«.

Gramofon

dobro ohranjen, se po ceni prodaja. Naslov pove uprava.

Gospodična

išče sobo s posebnim vzhodom. Najraje v bližini dramskega gledališča. Ponudbe prosil na upravo lista pod »Sobac«.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

➡ Zahtevajte ponudbo! ➡

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta šte. 1a, II. nadstropje.

„GROM“

CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDIČJSKI BUREAU LJUBLJANA, KOLODVORSKA ULICA 41.

Naslov brzojavkam:

„GROM“.

Telefon Interurban

šte. 454.

PODRUŽNICE:

Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresne pošiljke.

Kolesa in šivalne

stroje kupujte edino le pri

Josip Petelinc-u

in znanke

Gritzner, Phoenix in Adler ter posamezne dele za kolesa in stroje, pneumatike, igle Lamerr. Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika. Pouk v vazenju je brezplačen.

Na veliko! Na malo!

„Opeka“

prvovrstne zidake priporoča opekarna

„EMONA“ D. D.

v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 3, prtljiže.

Širite in naročajte edini neodvisni list „Narodni Dnevnik“!